

eller att som elev bli medveten om den intellektuella kapacitetens naturliga jämlikhet. Våra universitetsinstitutioner är knappast platsen för den universella pedagogiken, men vi kan börja låta oss själva och våra studenter fantisera om den och förvänta oss oväntade intellektuella äventyr.

Jacotot var 19 år då den franska revolutionen ägde rum, men lämnade efter sig något potentiellt ännu mer revolutionerande i teorin – nämligen uppfattningen om intelligensernas jämlikhet – något som aldrig kan institutionaliseras men ändå ibland får upplevas som ”de förnuftiga ögonblickens mirakel [...] när förnuftiga viljor erkänner varandra” (s. 126).

REFERENSER

Jacques Rancière, 2011. *Den okunnige läraren – fem lektioner om intellektuell frigörelse*. Glänta produktion. Den franska förlagan publicerades första gången 1987.

Charlotte Fridolfsson är verksam vid Institutionen för ekonomisk och industriell utveckling, Linköpings universitet.

E-post: charlotte.fridolfsson@liu.se

Stuart Halls *Representation*: att studera populärkulturen som politiskt slagfält

Emil Persson

Att kultur och politik inte är åtskiljbara utan att kulturen i sig är politisk kan tyckas som självklarheter, inte minst mot bakgrund av de senaste årens debatter i Sverige om rasistiska stereotyper i populärkulturen. Kritiska kulturstudier ger oss redskap att studera vardagens kultur som en arena för konflikt, makt och motstånd, och bör därför ha en självklar plats i det vetenskapliga studiet av politik. Nyligen bortgångne Stuart Hall (1932–2014) har, som en av nyckelfigurerna inom den så kallade Birminghamskolan, haft ett enormt inflytande inom kritiska kulturstudier. Influerad av marxistiska teoretiker som Althusser, Barthes och Gramsci studerade Hall hur

kulturella texter är inbäddade i och reproducerar samhällsliga maktordningar, men han var kritisk till den determinism som präglade föregångarna och var mån om att lämna utrymme för motstånd. Halls senare texter är tydligt postkolonialt influerade och fokuserar på imperialismens arv i form av stereotypa representationer av ras. Hall bidrog till att uppgradera populärkulturens status som vetenskapligt studieobjekt genom att visa hur vardagens kulturella praktiker genomsyras av, upprätthåller eller stör hierarkier.

Representation (Hall *et al* 2013) är en redigerad volym avsedd att användas som lärobok. Boken innehåller en introduktion till grundläggande teoretiska begrepp inom kritiska kulturstudier samt ett antal empiriskt inriktade kapitel som undersöker representationer av ras, klass, kön och sexualitet inom olika kulturella genrer såsom nyhets- och sportjournalistik, fotografi, reklam, museer, film och tv. Kapitlet ”The Spectacle of the ‘Other’” beskriver Halls välkända teori om stereotypisering och resonerar kring hur föreställda gemenskaper konstrueras gentemot annanhet i form av hot eller lockelse, mot den empiriska bakgrunden av hur afrikaner rasifierats och sexualiserats i västerländska populärkulturella skildringar förr och nu. En grundläggande idé i boken är att när vi studerar representationer är det mest intressanta inte avsändarens intentioner eller hur väl en text speglar ”verkligheten”, utan representationen i sig och vilka tolkningar den möjliggör. Det finns ofta en privilegierad mening men även möjliga oppositionella läsningar. Spänningen mellan hegemoni och motstånd är en röd tråd i analyserna i boken.

Då den är skriven på ett lättillgängligt och underhållande sätt, med praktiska övningar och utdrag ur klassiska semiotiska, poststrukturalistiska och postkoloniala originaltexter, lyckas boken göra komplex teori begriplig och applicerbar. Halls lågmälda, ödmjuka och sakligt resonerande stil bryter av mot och ger en effektiv inramning till radikaliteten i hans idéer. Boken illustrerar vikten av analytisk

rigorositet och att låta texten motstå forskarens egen tolkning. Analysen bör inte stanna vid slutsatsen att "representation x är homofobisk" utan placera den enskilda texten i en empirisk kontext och ett teoretiskt ramverk, undersöka dess historia och effekter, samt öppna för interna motsägelser och alternativa tolkningar.

Jag använder mig av Hall i seminariebase-rad undervisning på grundnivå kring teman som nationalism, kön, migration och globalisering. Studenterna får i uppgift att analysera en specifik kulturell text (film, nyhetsartikel, reklambild, museiutställning etc) – egenvald eller baserad på kursens tematik – utifrån Halls teori om representation. Jag ber dem undersöka hur den andre och annanhet representeras och hur vi kan förstå dessa representationer, med hjälp av frågor som: Vad är den privilegierade meningen? Vad är norm och vad är avvikande, och hur signaleras detta? Hur samspelar olika kategorier som ras, kön, klass, sexualitet, funktion? Vems blick utgår representationen från? Vilka makthierarkier bekräftas eller ifrågasätts av denna representation? Är denna representation i linje med en dominerande diskurs eller står den i motsättning till denna? Kan du identifiera motstånd, t ex i form av omkastningar av stereotyper? Vad är den historiska och politiska kontexten till detta sätt att representera annanhet? Studenternas gen-svar brukar vara positivt: en återkommande kommentar är att de lärt sig att "se det som är rakt framför ögonen på ett nytt sätt". Jag menar att just färdigheten att denaturalisera det förgivettagna och upptäcka politiska spänningsfält i det vardagliga och konkreta, är den viktigaste kunskapen kritiska kulturstudier har att erbjuda studenter i statsvetenskap.

Angreppssättet medför dock även problem som jag som lärare måste ta på allvar. Ett sådant är huruvida vi, genom att uppmärksamma och skärskåda en stereotyp, samtidigt riskerar återskapa den. Dessutom, eftersom rasism, sexism och homofobi knappast slår lika finns det en risk för att diskus-

sionen (implicit eller explicit) blir utpekande mot vissa studenter. Jag som lärare måste ha en medveten strategi för att förhindra detta, vilket nödvändiggör reflektion kring student-gruppens sammansättning samt den egna positionen, makten och ansvaret. Under mina föreläsningar brukar jag explicit diskutera risken att trots goda intentioner reproducera stereotyper. Jag uppmanar studenterna att själva fundera kring huruvida deras analyser och presentationer nödvändiggör ett upprepande av ord och bilder som kan uppfattas som sårande, och om de skulle finna att så är fallet, hur dessa ska ramas in.

Lyckas vi hantera dessa problem ger *Representation* ett utmärkt ramverk för diskussioner om kultur, makt och politik. Att studera kriget mot terrorismen genom tv-serien *Homeland*, nationell identitetskonstruktion med hjälp av Eurovision Song Contest eller gränsdragningar kring kön och funktion i Olympiska spelen är knappast banalt. Tvärtom får studenten öva sig på att se och analysera det politiska i de bilder och berättelser som omger oss i vardagen.

REFERENSER

Hall, S. – Evans, J. – Nixon, S. (red.), 2013. *Representation* (andra upplagan). London: Sage.

Emil Person är verksam vid Statsvetenskapliga institutionen, Lunds universitet och Malmö högskola.

E-post: emil.persson@mah.se

Rätt text för rätt sak – om förutsättningar för att träna kritisk granskning av vetenskapliga texter

Linda Ekström

Min personliga favorittext heter "Fristående skolor och segregation – 'Give a dog a bad name and hang him?'" (Dahlin 2007). Texten finns med som kurslitteratur på en specialkurs om utbildningspolitik på statsvetenskap III, och valdes initialt för att erbjuda ett alternativt perspektiv på debatten kring friskolor och segregation. I texten argumenterar för-